

TWEEHONDERD JAAR RECHTBANK ROTTERDAM EN HAAR PRESIDENTEN

door mr. G.Chr. Kok

Tweehonderd jaar geleden, op 1 maart 2011, begon de Rechtbank Rotterdam haar werkzaamheden.¹ De rechtbank bestond toen uit acht rechters en een klein aantal administratieve medewerkers. Tegenwoordig telt de rechtbank omstreeks zeshonderdvijftig personeelsleden, onder wie ongeveer honderdvijftig rechters bijgestaan door zeshonderd juridische medewerkers, administratieve medewerkers en deskundigen op het gebied van organisatie. In het onderstaande passeren de presidenten, de groei en de gebouwen van de Rotterdamse rechtspraak de revue.

Het begin in 1811

De andere rechtbanken in Nederland kennen dezelfde startdatum als die van Rotterdam. Dat komt doordat de organisatie van de nieuwe, op Franse leest geschoeide Nederlandse rechtspraak centralistisch vanuit Frankrijk werd geregeld. Na de inlijving bij Frankrijk in najaar 1810 werden ingevolge een decreet van keizer Napoleon per 1 maart 1811 alle bestaande rechterlijke colleges ontbonden en het Franse rechterlijke systeem ingevoerd. Aan het hoofd kwam het *Cour Impérial*, het Keizerlijk Gerechtshof in Den Haag; van de beslissingen van dat hof was alleen nog beroep op en bij de *Cour de Cassation* in Parijs mogelijk. Daaronder kwamen vierendertig *tribunals de première instance*, de zogenoemde rechtbanken van eerste aanleg, en in elf steden, waaronder Rotterdam, aparte *tribunals de commerce*, rechtbanken van koophandel. De laagste instantie van rechtspraak werd toevertrouwd aan 220 *juges de paix*, vrederechters, later kantonrechters genoemd.

Het voornaamste verschil met de rechtspraak uit de tijd daarvoor was dat er een professionele rechterlijke macht kwam, bestaande uit juristen die het rechtersambt als hoofdberoep uitoefenden. In de Republiek kenden alleen de gewestelijke hoven, zoals het Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland in Den Haag, professionele rechters/juristen. In de steden en op het platteland werd de rechtspraak uitgeoefend door schepenvanbanken en tal van kleinere colleges, waarvan het lidmaatschap een neventaak vormde voor schepenen en andere bestuurders die in het algemeen hun ambt niet als hoofdberoep uitoefenden. Er waren juristen onder de leden, maar dit was geen voorwaarde voor de functie.

Sinds de Bataafse Revolutie van 1795 was men in ons land doende geweest met plannen voor een nieuwe organisatie van de rechterlijke macht, waarbij er een scheiding zou komen tussen bestuur en rechtspraak en de rechtspraak door juristen zou worden uitgeoefend.² Deze nieuwe organisatie moest haar